

Asia: VN/14758/2021

Ympäristöministeriön asetus rakennuksen ilmastaselvityksestä

1. Asetuksen yleinen palaute

a. Onko asetuksessa kuvattu arviointimenetelmä selkeä ja ymmärrettävä?

Kohta/osio, joka ei ole selkeä ja ymmärrettävä? [9 § Rakennus- ja purkumateriaalin käsittely sekä 10 § Rakennusja- purkujätteen loppusijoitus.]

b. Onko asetuksessa esitetty arviointimenetelmä mielestäsi tarpeeksi kattava, jotta se osaltaan tukee hiilineutraaliuden saavuttamista Suomessa?

Muutosehdotus tai muu kommentti: [Selvitys on periaatteessa selkeä, mutta siinä on joitakin aukkoja, esim. hiilinielulaskennan osalta sekä kansallisen päästötietokannan käytön suhteen.]

c. Onko asetuksessa esitetty arviointimenetelmä mielestäsi sekä uusille että korjattaville rakennuksille?

Muutosehdotus tai muu kommentti: [Korjattavien rakennusten osalta selvityksessä syntyy nykyisellään kaksoislaskentaa rakennusvaiheessa purettavien rakennusosien ja elinkaaren lopun osalta.]

d. Soveltuuko asetuksessa esitetty arviointimenetelmä mielestäsi käytettäväksi rakennuksen suunnittelun aikana ennen rakentamisluvan hakemista?

Muutosehdotus tai muu kommentti: [Rakennuslupaa hakiessa ei välttämättä ole tarpeeksi tarkkaa tietoa, jotta rakennuksen elinkaaren päästöjä voitaisiin arvioida tarkasti ilmastaselvityksellä. Tämä on periaatteessa ok, mutta selvityksen perusteella ei voi puhua rakennuksen elinkaaren aikaisista päästöistä. Selvitys tuottaa vertailuluvun, mutta se ei kovin tarkasti voi vastata todellisuutta.]

e. Muita yleisiä kommentteja:

Keskeiset kommentit tiivistetysti.

Hiilijalanjäljen arvioinnissa purkujätteen käsittely ja loppusijoitus voi aiheuttaa kaksoislaskentaa. Ehdotetussa ilmastaselvityksessä rakennus- ja purkujäte lasketaan sekä rakennusvaiheessa, että elinkaaren lopulla. Näin ollen kun ilmastaselvitys tehdään seuraavalle hankkeelle, on elinkaaren lopun päästöt laskettu jo aiemmalle hankkeelle, ja ne lasketaan uudestaan uuden hankkeen

rakennusvaiheelle. Muutoinkin C-moduulin arvioiminen on melko epävarmalla pohjalla, kun ei ole mitään käsitystä siitä mitä rakennusosille ja materiaalille tapahtuu elinkaaren lopussa. C-moduuli on melko marginaalinen osuus kokonaisuudesta, joten en tiedä onko sitä tarpeen tässä vaiheessa edes sisällyttää laskentaan.

Hiilikädenjälkeä ei pitäisi ottaa laskentaan mukaan ollenkaan, ainakaan tässä vaiheessa. On totta, että hiilinieluja yms. tarvitaan lisää, mutta tässä yhteydessä se tulee otetuksi huomioon liian yksinkertaistetusti. Kun ei ole olemassa vielä tarkkoja mittarieta hiilikädenjäljelle, sillä ei pitäisi sekoittaa tätä laskentaa. Muutoinkin, ensisijaisesti tulisi keskittyä ympäristövaikutusten minimointiin. Vasta sen jälkeen tulisi tarkastella niin sanottua hiilikädenjälkeä. Rakentaminen aiheuttaa väistämättä ympäristökuormitusta tavalla tai toisella. On väärin yrittää kilpailla kädenjäljellä "jota ei tapahtuisi ilman hanketta", ja perustella hanketta sen avulla. Ensisijaisesti tulisi katsoa heikentäviä ympäristövaikutuksia ja niiden minimointia.

Lisäksi taulukkoarvojen käyttö (kansallinen päästötietokanta) ei kannusta aidosti vertailemaan eri vaihtoehtoja tuotetasolla. Taulukkoarvoja käyttäessä kyse on enemmän materiaalitehokkuudesta, joka on itsessään hyvä asia tarkastella. Mutta ympäristöselosteet auttaisivat myös tarkastelemaan eri vaihtoehtoja tuotetasolla materiaalisällön mukaan.

Päästölaskennan lisäksi tulisi tarkastella ekologisia näkökulmia ja biodiversiteettiä. Esim. puiden istutuksesta saatava kädenjälki, on melko epäilyttävää, ja voi johtaa harmillisiin seurauksiin jolloin alkuperäiskasvillisuus raivataan jotta voidaan istuttaa uusia puita.

2. Kommentit asetusluonnoksen pykäliin

1 § Rakennuksen vähähiilisyyden arviointi

-

2 § Määritelmät

-

3 § Arvioinnin kohde

-

4 § Arviointijaksojen pituudet

-

5 § Arvioinnissa käytettävät tiedot

-

6 § Hiilijalanjäljen arviointi

-

7 § Rakennustuotteiden valmistus

-

8 § Rakennustuotteiden vaihdot

-

9 § Rakennus- ja purkumateriaalin käsittely

Tässä on epäselvyyttä ja nyt ehdotettu tapa voi aiheuttaa kaskoislaskentaa. Jos peruskorjaushankkeessa lasketaan päästöt sekä raakennusvaiheen purkamisesta että rakennuksen elinkaaren lopussa tapahtuvasta purkamisesta, lasketaan samoja päästöjä kahteen kertaan, kun rakennus tullaan peruskorjaamaan uudelleen. Toki tämä selvitys ja laskenta tapa voi sinä aikana muuttua, mutta tällaisenaan tapahtuu kaksoislaskentaa.

Kuinka voidaan tietää käytetäänkö rakenne toisaalla uudestaan kun se puretaan? Miten tällaiset materiaalit määritellään? Tässä on aukko ja epäselvyys, ja voi johtaa kikkailuun paremman tuloksen toivossa, vaikka loppusijoituksesta ja -käsittelystä ei olisi sen parempaa käsitystä.

Muutenkin voisi olla selkeämpää jättää kokos C-moduuli arvioimatta, koska sen osuus on nimellinen, ja todetumisesta ei ole mitään takeita.

10 § Rakennus- ja purkumateriaalin loppusijoitus

Sama kommentti kuin aiempaan:

Tässä on epäselvyyttä ja nyt ehdotettu tapa voi aiheuttaa kaskoislaskentaa siinä mielessä että samat päästöt jyvitetään kahdelle eri hankkeelle.

11 § Kuljetukset

-

12 § Työmaatoiminnot

-

13 § Energian käyttö rakennuksessa

-

14 § Hiilikädenjäljen arviointi

Hiilikädenjälkeä ei tulisi arvioida ilmastaselvityksessä. Tähän monimutkaiseen aiheeseen tulee selvityksen myötä liikaa yksinkertaistuksia, ja voi kannustaa täysin väärin päätöksiin, kun selvityksen tuloksilla aletaan kilpailemaan. Hiilivaraston mittaaminen kanustaa esimerkiksi puunkäyttöön rakentamisessa. Puu on itsessään hyvä materiaali ja voi olla hyvä vaihtoehto esim. betonille. On kuitenkin hyvin tärkeä ymmärtää että puu ei ole "kestävä" materiaali itsessään. Kestävyys perustuu

sen uusiutumiseen, joka tapahtuu tietyissä sykleissä. Puu on kestävä materiaali, jos sitä kerätää luonnosta kestäväällä tasolla. Esim. viime aikaiset uutiset Suomen metsien tilasta eivät anna kovin hyvää kuvaa metsän hoidon kestävydestä sen kakilla mittareilla. Se että puuta istutetaan lisää kun sitä korjataan on hyvä lähtökohta, mutta on myös monia muita asioita joita tulee ottaa huomioon. Koskematon metsää tulee säilyttää, puuta tulee korjata metsistä vain niin että metsät pysyvät nettonieluna, biodiversiteettikysymykset tulee huomioida, suuria jatkuvia yhtenäisiä alueita tulee vaalia, kasvatuksen pitäisi olla enenevässä määrin jatkuvaa jakosllisen sijaan jne. Tämän vuoksi ei voida arvioida esim. hiilivarastoa vain käytetyn materiaalin suhteen, vaan kyse on paljon isommasta asiasta.

Lisäksi hankkeen perustelu sen kädenjäljellä, "vähennyksillä joita ei syntyisi ilman hanketta", on melko epämääräistä.

15 § Uudelleenkäyttö ja kierrätys

Uudelleenkäyttö vähentää osien/rakenteiden käyttökohteen hiilijalanjälkeä. On harhaanjohtavaa laskea tulevaisuudessa ehkä tapahtuvan uudelleenkäytön kädenjälki hankkeelle. Se että jossain hankkeessa käytetään uudelleen vanhoja purettuja osia tai rakenteita on hyvä asia, ja se näkyy uuden hankkeen hiilijalanjäljessä. Ei voida kuitenkaan sanoa että hankkeen purettavat rakenteet olisivat kädenjälki joskus tulevaisuudessa.

16 § Hyödyntäminen kierrätyspolttoaineena

-

17 § Hyödyntäminen polttolaitoksessa

-

18 § Ylimääräinen uusiutuva energia

-

19 § Hiilivarasto

Pitkäaikaiset hiilivarastot ovat hyvä asia, mutta eivät ole niin absoluuttisesti. Tämän tarkastelu kannustaa puun käyttöön rakentamisessa. Varaston kasvun hyöty riippuu siitä minkä kustannuksella se tehdään. Pelkästään hiilivaraston kasvattamisen tavoittelu tarkoittaisi että metsiä kannattaisi surutta kaataa ja rakentaa niistä jotain. Pitää tarkaastella kokonaisuutta ja tasapainoa. Luontoa ei voi hyödyntää määräänsä enempää. Puu on hyvä materiaali, kun sen käytön rajallisuudet ymmärretään.

20 § Karbonatisoituminen

-

21 § Istutettava puusto

Tämä on hyvin epäilyttävä tapa mitata hiilikädenjälkeä. Voi jopa kannustaa ajamaan koko tontin sileäksi, ja istuttamaan puita jälkikäteen. Alkuperäistä luontoa pitäisi tuhota vain välttämättömiltä osin, ja kostemattomia alueita tulisi säästää mahdollisimman paljon. Vasta näiden jälkeen tulee entisöinti. Ylipäättään hiilikäden jäljen mittaus on niin epäselvää, että tätä ei tulisi sisällyttää

selvitykseen lainkaan. Ensin tuli kannustaa toimijoita vähentämään vaikutuksia ympäristöön, olkoon se sitten päästöihin tai ekologiseen tilaan ja luonnon monimuotoisuuteen liittyviä asioita. Vasta kun nämä asiat saadaan hallittua, tulee käden jäljen mittaaminen. Nämä voivat kannustaa pitkällä tähtäimellä hyvin kapeakatseisiin toimiin, joilla yritetään perustella jotakin toimintaa, laskennallisen kädenjäljen mukaan.

22 § Ilmastaselvityksen laadinta ja päivittäminen

-

23 § Ilmastaselvityksen sisältö

-

24 § Vähähiilisuuden tulosten esittäminen ilmastaselvityksessä

-

25 § Arvioinnin tulosten kohdistaminen eri käyttötarkoituksille

-

Suhonen Janne
Hemsö